संस्कृत

विधी

क्र. १६

ब्रह्मकूर्चविधान

" Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai."

श्री ॥ ब्रह्मकूर्चविधानमालायां ॥ ब्रह्मकूर्चो गृहस्थं मे स्मृतके मृतसूत
के ॥ पंचगव्यं मे धनमाश्नो प्रायश्चित्तं विशेषतः ॥ १ ॥ रोगमुक्तो च संपर्के स्पृ
ष्ट्वा पापप्रनुत्तिषु ॥ विशुध्यार्थं ब्रह्मकूर्चं च मासे मासे पिबाद्द्विजः ॥ २ ॥
पंचगव्यं महाश्रेष्ठं देवानामपि दुर्लभं ॥ मासे मासे नरो श्रीयात्सर्वपा
पापनुत्तये ॥ ३ ॥ अर्धमासे तु यो [illegible] संप्राशु पापकं [illegible] ॥ ४ ॥ या॰
ब्रह्मलोकमवाप्नोति षष्ठे षष्ठे तु वासरे ॥ ५ ॥ यद्वत्यस्थिगतं पापं देहे
तिष्ठति देहिनां ॥ ब्रह्मकूर्चो दहेत्सर्वं घृतसिक्त इवानलः ॥ ६ ॥ ब्रह्म
कूर्चं द्वितीयकर्मनामधेयं ॥ पंचगव्यं पिबेच्छूद्रो ब्रह्मकूर्चं द्विजः पिबेत् ॥
॥ ७ ॥ स्त्रीशूद्रयोर्विशुध्यर्थं प्राजापत्यं समाचरेत् ॥ पंचगव्यं प्रकु

॥२॥ वीतज्वालापीत्वा शुचिर्भवेत् ॥ ६ ॥ तद्यथा ॥ ब्रह्मकूर्चदिनात्पूर्व
दिने उपवासं कृत्वा ततः परेद्युः प्रातरुक्तप्रकारेण गोमूत्रादिपंचगव्यं
(२) पदार्थान्संपाद्य कृतनित्यसंध्यादिः पुण्यस्थले देशकालौ संकीर्त्य ममो
पात्तदुरितक्षयद्वारा तत्कर्मोक्तफलावाप्तये श्रीपरमेश्वरप्रीतये
वा ब्रह्मकूर्चं करिष्ये ॥ अत्र पक्षे [illegible] णादि स्थालीपाकः तत्र स्तलाद
तं ॥ तत्र पक्षे ब्रह्मकूर्चकर्तुं स्थंडिलादि सर्वकर्म करिष्ये ॥ उल्लेखनाद्य
ग्निस्थापनांतं कृत्वाग्नेरुत्तरतो दर्भेषु पंचगव्यपदार्थान्पृथक्संस्था
प्य ॥ अन्वाधाने ॥ देश॰ का॰ क्रियमाणे ब्रह्मकूर्चे पंचगव्यहोमे देवता
परिग्रहार्थमन्वाधानं करिष्ये ॥ अस्मिन्नन्वाहितेग्नावित्यादिच

ध्रुवांते अग्निं सोमं विष्णुं रुद्रं सवितारं ब्रह्माणं प्रजापतिं च समस्त प्रधान
देवताः पंचगव्य द्रव्येण शेषेण स्विष्टकृतमित्यादि ॥ ततः पूर्णपात्र
निधानांते देशकालावनुकीर्त्य मम पूर्वविधोपंचगव्यमेलनं करि
ष्ये ॥ तद्यथा ॥ तत्सवितुर्विश्वामित्रः सविता गायत्री ॥ पंचगव्य सं
मेलनार्थं गोमूत्रग्रहणे विनियोगः ॥ ॐ तत्सवितुर्वरेण्यं० ॥ १ ॥
गंधद्वारामि सानंदकर्दमश्चिक्लीताः श्रीरनुष्टुप् ॥ गोमयग्र० ॥
गंधद्वारां दुराधर्षां० ॥ २ ॥ आप्यायस्वेत्यस्य राहूगणो गोतमः सोमो
गायत्री ॥ पयोग्र० ॥ आप्यायस्व समेतु ते० ॥ ३ ॥ दधिक्राव्णद्
त्यस्य गोतमो दधिक्रावानुष्टुप् ॥ दधिग्र० ॥ दधिक्राव्णो अकारिषं० ॥ ४ ॥

घृतं मिमिक्षे इत्यस्य गृत्समदः स्वाहाकृतपः त्रिष्टुप् ॥ घृतग्रहणे ॥
घृतं मिमिक्षे ॥ ५ ॥ सुक्रमसीति तेजोसीति रीपशास्वी वोवामंत्रः ॥ अपोहि
ष्ठेत्यस्यांबरीषः सिंधुद्वीप आपो गायत्री पंचगव्ये कुशोदकसेचने
विनियोगः ॥ ऋक् ॥ देवस्यत्वेति यजुर्मंत्रो वा ॥ ततः प्रणवेनालोड्य
प्रणवेन निर्मथ्य प्रणवेनाभिमंत्र्य तु ॥ प्रणवस्य ब्रह्माग्निर्दैवी
गायत्री ॥ पंचगव्यस्यालोडने निर्मथने अभिमंत्रणे विनियोगः ॥
ॐ ॥ ९ ॥ ततः पूर्वस्थापिताग्नेः सप्तपत्रैर्हरितकुशाकूर्चेणजु
हुयात् ॥ ॐ अग्नये स्वाहा ॥ अग्नय इदं न मम ॥ एवमग्रेपि यथालिं
गं सागः ॥ सोमाय स्वा- ॥ २ ॥ इदं ॥ विष्णुः काण्वो मेधातिथिर्विष्णुर्गा

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

पत्री ॥ ब्रह्मकूर्चे पंचगव्यहोमे विनियोगः ॥ इदं विष्णुर्विचक्रमे० ॥ २ ॥
विंक्रव० । मानस्तोक इत्यस्यांगिरसः कुत्स ऋ० रुद्रो जगती ॥ ब्र० मानस्तो
के तनये० ॥ रुद्राय० ॥ ॥ गायत्र्या विश्वामित्रः सविता गायत्री ॥ ब्र०
ॐ तत्सवितुर्वरेण्यं० ॥ ॥ सवितृ० ॥ ब्रह्मजज्ञानं नकुलो ब्रह्मा त्रिष्टुप् ॥
ब्र० ॥ ॐ ब्रह्मजज्ञानं प्रथमं० ॥ ॥ ब्रह्मणे० ॥ भूर्भुवः स्वरित्यस्य प्रजा
पतिः प्रजापतिर्बृहती ॥ ब्रह्मकूर्चे० ॥ ॐ भूर्भुवः स्वः स्वाहा ॥ ॥ प्र
जाप० ॥ ततः स्विष्टकृतादि होमशेषं समाप्य आसनादुत्थाय ततः
प्राङ्मुख उपविश्य हुतशेषं पंचगव्यं प्रणवेन पात्रांतरे उद्धृत्य पला
शमध्यपर्णेन पद्मपत्रेण बिल्वपत्रेण वा सुवर्णरजतताम्राद्यन्यतमपा

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

॥ ३ ॥ त्रेण वा ब्रह्मतीर्थेन वा पिबेत् ॥ तस्याप्रणवस्य ब्रह्माग्निर्देवी गायत्री ॥
ब्रह्मकूर्चप्राशने विनियोगः ॥ ॐ ॥ इति मंत्रेणाभिमंत्र्य पीत्वाचम्या
ग्निं विसृज्य कर्मेश्वरार्पणं कृत्वा ग्रहमागस तद्दिने उपवासं कुर्यात् ॥
अशक्तश्चेत्सा विप्यमश्नीयादिति विधानमालोक्य प्रकारेण ब्रह्मकू
र्चप्रयोगः ॥ शके १७०९ पौष [illegible] तद्दिने समाप्तं पापवंशोद् इदं पुस्त
कं ॥ यत्वगस्थिगतं पापं देहे तिष्ठति मामके ॥ प्राशनात्पंचगव्यस्य
दहत्वग्निरिवेंधनं ॥

Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan Mumbai. " Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai."

मूळ प्रत पाहण्यासाठी संपर्क

इतिहासाचार्य वि.का. राजवाडे संशोधन मंडळ, धुळे

राजवाडे पथ, गल्ली नं. १, धुळे-४२४००१ (महाराष्ट्र)

दूरध्वनी क्रमांक (०२५६२) २३३८४८

Email ID : rajwademandaldhule@gmail.com